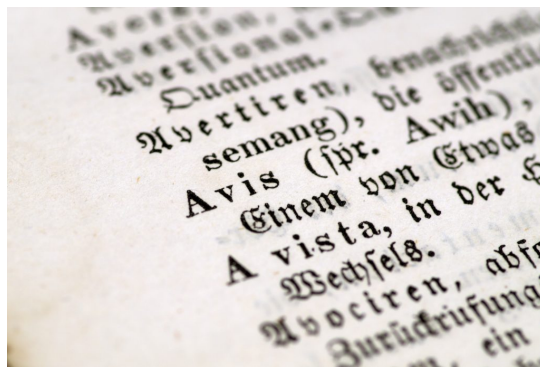

Oživenie latinčiny (1937)

Hilaire Belloc

12. septembra 2022 + Spoločnosť

Som zvedavý, čo sa mi podarí dosiahnuť v mojej snahe o oživenie všeobecného používania latinčiny. Vždy mi to pripadalo ako jedna z tých nevyhnutných reakcií, bez ktorých nedokážeme obnoviť jednotu kresťanstva. Čím dlhšie budeme toto úsilie odkladať, tým ťažšie to bude; pritom je to sotva viac ako 200 rokov, čo bola latinčina ešte spoločným dorozumievacím prostriedkom medzi Európanmi, a necelých 300 rokov, čo bola nevyhnutným prostriedkom na diskusiu o témach spoločných pre všetky národy.

Zdroj: wikimedia commons / pixabay.com

Francúzština ju ako diplomatický jazyk nahradila až po polovici 17. storočia. Vo východnej Európe, najmä v Uhorsku, v Poľsku a v dolnom Podunajsku, sa všeobecne používala oveľa dlhšie. Dokonca aj počas Veľkej vojny zaznel jeden dôležitý medzinárodný prejav v latinčine vo chvíli, keď sa Bulhari pridali na stranu Pruskej ríše s istotou, že z nej vyjdú víťazne.

V čom spočíva problém? Existuje spoločná civilizácia, ohavne pokrivená náboženskou revolúciou a skazou nesprávne nazývanou „reformácia“, ale v podstate je stále jedna. Pre túto civilizáciu existuje aj iný názov. Kedysi sa nazývala *Christianitas*; teraz sa niekedy nejasne nazýva „biela rasa“, alebo presnejšie Európa. V každom prípade existuje jedna nezameniteľná vec, ktorá je napriek ťažko chorému a rozdelenému stavu spoločnosti stále v podstate spoločným potomkom starej kresťanskej kultúry. Jej odev, spôsob života, hlavné sociálne idey sú rovnaké.

Vzájomná komunikácia medzi jej jednotlivými časťami je absurdne prerušovaná hlbokými idiomatickými rozdielmi. Rôzne národné jazyky sa tak oddelili práve preto, že kedysi existovalo spoločné médium, a preto sa myslelo, že rozkvet miestnych jazykov neohrozuje jednotu. Latinčina bola spoločným jazykom a spojivom medzi všetkými ľuďmi európskeho pôvodu.

O potrebe spoločného jazyka svedčia fantastické pokusy o jeho umelé vytvorenie. Nájdu sa nadšenci pre jazyk ako *esperanto*, ktoré sa podobá ľudskému jazyku asi tak, ako sa skladačka *puzzle* podobá živej tvári. Takíto nadšenci zrejme nikdy nepočuli o tom, že latinčina bola dlhé stáročia naším spoločným živým jazykom. Je v nej napísaná polovica najväčších diel našej literatúry, takmer všetky naše tradície, celé naše náboženstvo – a teraz sa o nej ako o medzinárodnom médiu nikto nezmieňuje!

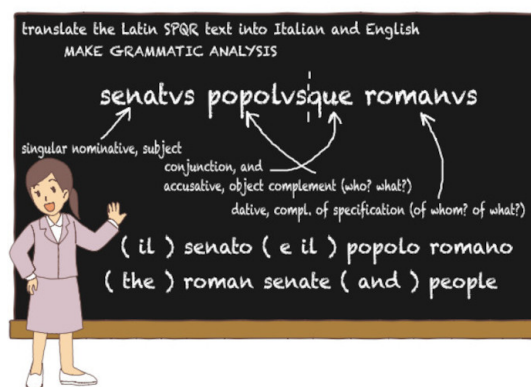
Boli chvíle, keď sa zdalo, že francúzština nahradí latinčinu, prinajmenšom u kultivovaných ľudí, ale rast podráždeného nacionalizmu, obrovská expanzia Nového sveta a víťazstvá Pruska počas vojen v 19. storočí to znemožnili. Bolo by to lepšie ako chaos, v ktorom teraz žijeme, ale aj tak by to bola iba slabá náhrada latinčiny už aj preto, že francúzština je živý jazyk.

Mimochodom, pre Francúzov je len dobre, že k tomu nedošlo, pretože pre miestny jazyk alebo pre národ, ktorý ním hovorí, nie je nič horšie, ako keď sa internacionalizuje. Už teraz vidíme žalostné dôsledky tohto javu na náš národ a na našu reč; úpadok angličtiny, jej rýchla vulgarizácia a oslabenie sú spôsobené jej nedisciplinovaným rozširovaním po takýchto nesúrodých územiach.

Okrem výchovy mužov pre katolícke kňazstvo a jednej alebo dvoch osobitných oblastí, ako je Škótsko, sa latinčina na západe Európy po reformácii postupne stala výsadou bohatších vrstiev. Dnes už nie je ani to. Ale skutočnosť, že to tak kedysi bolo, podľa mňa veľmi prispela k tomu, že ľudia sú voči nej zaujatí. Predsudok má istý základ v skutočnosti; ak by totiž latinčina mala byť skutočne testom finančne nákladného vzdelania, potom, keďže si jej znalosť môže dovoliť iba malá a bohatá vrstva, by masy mali právo protestovať proti jej používaniu, pretože by takýmto zvykom boli odrezané od verejnej diskusie.

V súvislosti s používaním latinčiny sa ďalej vytvorila predstava – nepravdivá, ale aj prirodzená –, že tento jazyk je mimoriadne ťažký. Opak je pravdou: naučiť sa ho je najľahšie zo všetkých cudzích jazykov, pretože je najzrozumiteľnejší a najlogickejší, a pretože sa s ním spája veľa našich slov vo všetkých jazykoch.

Zo všetkých predmetov, ktoré naša moderná a nebezpečná mašinéria povinného vyučovania naliehavo vkladá do hláv mladých ľudí, je latinčina predmet, o ktorom sa najmenej hovorí a ktorý chcú najmenej poznať. Nebudem tvrdiť, že latinčina je pre jednoduchého človeka potrebnější ako čítanie v ľudovej reči, a myslím si, že nie je potrebnější ako schopnosť viesť veľmi jednoduché účty. Je však oveľa potrebnější ako nedokázané teórie o zdraví, ako „štúdium prírody“, či ako falošná a pokrivená národná história, ktorá sa oficiálne predkladá mladým ľuďom v štátnych školách. Je dokonca potrebnější ako základný zemepis a jej všeobecné používanie by prinieslo všetky zmeny vo vzťahoch medzi ľuďmi rôznych krajín.

Zdroj: freesvg.org

Dnes sú viaceré kresťanské národy celkom odrezané. Existuje len jeden medzinárodný jazyk, židovský jazyk, ktorý sa v angličtine nazýva jidiš, a ten slúži iba pomerne malej oddelenej časti ľudí a používa sa viac-menej tajne. Žid, ktorý bol vychovaný v Poľsku, má mať k dispozícii bežný dorozumievací prostriedok, pomocou ktorého sa môže rozprávať so svojimi bratmi v Londýne, Paríži alebo New Yorku – a bude ho používať. Ale Poliak, ktorý príde do Londýna, Paríža alebo New Yorku, nemá žiadne spoločné médium, ktorým by sa

mohol rozprávať so svojimi bratmi z kresťanského sveta.

Oživeniu latinčiny bráni jediná prekážka, a to, že sme ju nechali upadnúť. Dnes sme si od nej odvykli rovnako, ako na ňu boli zvyknutí naši bezprostrední predkovia. Jej absenciu považujeme za samozrejmosť, tak ako oni považovali za samozrejmosť jej prítomnosť, a som presvedčený, že jej oživenie by bolo tou najlepšou čisto školskou reformou, ktorú by sme mohli uskutočniť pre znovuzjednotenie našej ohrozenej civilizácie.

Ako by sme mali pritom postupovať? Máme k dispozícii tie najmocnejšie nástroje: potrebujeme len ducha, ktorý ich uvedie do pohybu.

Ako jadro máme obrovské množstvo katolíckych kňazov pochádzajúcich zo všetkých spoločenských vrstiev a všetci sú pevne zakorenení v latinčine, denne ju používajú pri liturgii a sú neustále v kontakte s jej frázami a učebnicami. Všetky tieto státisíce sú pripravené ako základ pre všeobecné vzkriesenie latinčiny.

Moderná uzurpácia vyučovania štátom, popri všetkom zle, ktoré priniesla, sľubuje, že umožní jednu veľmi dobrú vec: a tou je oživenie tejto starobylej katolíckej myšlienky, poskytnutie vyššieho vzdelania všetkým deťom, ktorých rodičia o to budú stáť. Keď bola Viera univerzálna – všeobecná, mohlo ju získať každé dieťa, ktoré na to malo čo i len minimálne vlohy. Chudoba nebola prekážkou. Vzdelanie sa poskytovalo zo všeobecnej zásady a v celej Európe, dokonca aj tu v Anglicku pred hromadnými lúpežami za vlády Henricha VIII., Eduarda VI. a Alžbety, bolo jednou z povinností a funkcií zámožných ľudí poskytovať prostriedky na stredné školy a v nich sa venovať najmä osvojovaniu latinčiny, aby všade existoval veľký počet ľudí, ktorí by vedeli používať spoločný jazyk *Christianitas*.

Dnes sa táto myšlienka ľahkého prístupu ľudu k vyššiemu vzdelaniu znovu objavuje. Objavuje sa v stiesnenej, prízemnej, mechanickej podobe, bez starej rozmanitosti a lokálneho cítenia, ale je tu a mohla by sa využiť na dobrý účel. Všetci poznajú koncepciu, že vyššie vzdelanie by malo byť prístupné tým, ktorí po ňom túžia.

Za predpokladu, že štát tomu nebude klásť prekážky a nebude uplatňovať slepú tyranu, ktorú dnes miluje viac ako ktorýkoľvek despota v minulosti (a ako krotko sa podriaďujeme!), situáciu možno zachrániť.

Aj keď štát marí toto úsilie a núti deti, ktoré by chceli mať vyššie vzdelanie, aby sa riadili jeho železnými pravidlami a učili sa len to, čo im poskytuje, napriek tomu je možné nájsť čiastočné riešenie. V tých krajinách, kde je určitú časť z daní, ktoré katolíci platia, možné použiť pre ich vlastné školy, môžu ju dať svojim novým stredným školám, ak budú dbať o to, aby si zachovali vlastný systém: a v tomto systéme môžu obnoviť miesto a prestíž latinčiny. Ak by sa o praktizujúcich katolíkoch v ktorejkoľvek krajine, dokonca aj v tej, kde je katolíkov málo, vedelo, že všeobecne ovládajú základnú latinčinu, prekvasilo by to zvyšok.

To by bolo súčasťou úlohy, ktorá je v časných veciach našou hlavnou úlohou – skutočným politickým poslaním katolíka – zastaviť, ak je to ešte možné, úpadok civilizácie, oživiť kultúru, vytvoriť z katolíckeho tela armádu vodcov na zachovanie a prípadne rozšírenie našej starej slávy, ktorá je teraz tak ťažko ohrozená. Sme skutočnými dedičmi a strážcami civilizácie v súčasnom smerovaní do barbarstva a zvrátiť tento prúd by malo byť našou výsadou i povinnosťou. Dosiahnuť tento cieľ je náročné, ale možné. Jeho dosiahnutie by malo byť našou slávou.

